

Zaterdag 10 november 1917 – ochtendeditie

Uit België – Van Belgische zijde.

Onze correspondent te Havre meldt ons, dat de Belgische regering o.a. de volgende bijzonderheden vernomen heeft omtrent het bestuur van de Duitsers in België onder baron von Falkenhausen, dat voornamelijk zetelt in de zogenaamde “politieke afdeling” en bij de politie.

De politieke afdeling bij het generaal-gouvernement, aldus onze correspondent, heeft de pseudo-vervlaamsing van de universiteit te Gent voorbereid en ten uitvoer gelegd en de bestuurlijke scheiding ingevoerd. Het is niet van belang ontbloeit er op te wijzen, dat op de Belgische begroting (Duits bestuur) voor 1917, de kosten van de invoering der bestuurlijke scheiding op 7 miljoen frank wordt geschat. De “politieke sectie” bij het gouvernement-generaal in België” is te Brussel gevestigd in de Lambermontstraat, de Hertogstraat en de Koophandelstraat, in de lokalen van de Belgische ministeries van industrie en arbeid. Het is tegelijkertijd een militaire en een burgerlijke, een economische en politieke organisatie, die zich actief zowel met de tegenwoordige als met de toekomstige toestand van België bemoeit. Tot het personeel behoren: graaf Harrach, die de 3^e maart 1917 de zogenaamde raad van België aan de Duitse kanselier heeft voorgesteld; dr. Dirr, een Beiers kamerlid en Dispecker, die met professor von Dyck uit München de werkzaamste leden zijn geweest van de commissie ter bestudering van de vervlaamsing der hogeschool te Gent. De politieke afdeling, zo schrijft onze correspondent verder, zaait tweedracht en verdeeldheid tussen de Belgen door de taalkwestie uit te buiten. De economische sectie houdt zich verder bezig met het vinden en toepassen van middelen om bezet België zoveel mogelijk te onderdrukken, te exploiteren en te verduitsen. Uit die sectie komen

de bevelen om het Belgische land volkomen te vernietigen ten einde na de oorlog alle concurrentie van Belgische zijde met de Duitse handel te verijdelen. Bij de politieke sectie is ook de persafdeling ondergebracht, onder leiding van Julius Wertheimer van het agentschap Wolff. Voor het uitbreken van de oorlog was Wertheimer te Brussel correspondent van Duitse bladen.

De economische rol van de politieke afdeling is mogelijk voor de toekomst nog belangrijker dan zijn politieke. De economische sectie van de politieke afdeling is gevestigd in het Hotel van Vlaanderen, op het Koningsplein. Aan haar hoofd staan majoor Kaufmann, dr. Stinnes en Max Urban. Ze is in vier afdelingen verdeeld en geeft het blad uit, waarin de Duitse wetten en verordeningen voor België verschijnen.

Al deze organisaties worden door bijzondere politiediensten gesteund, die natuurlijk door Duitsers gevormd en bestuurd worden. De kommandantur in de Wetstraat gaat onder meer over het gevangeniswezen, de paardenopvoeding, toezicht op het houden van duiven; aardappelvoorziening; padvinderafdeling en een arbeidsbureau, dat lijsten aanlegt van werklozen, die zo nodig gedeporteerd kunnen worden.

Al deze organisaties hebben het openbare en zelfs het particuliere leven in België en in het bijzonder te Brussel als in een gevangenis gesloten, waar geen plaats meer is voor vrijheid van vereniging, van mening, van pers. Toch is de vaderlandsliefde der Belgen ongeschokt gebleven.

Zaterdag 10 november 1917 – avondeditie

Londen, 10 november. Officieel middagbericht: Vanochtend hebben onze troepen de Duitse stellingen ten noorden en noordwesten van Passendale aangevallen. Volgens de eerste berichten zijn er goede vorderingen gemaakt. Het weer is stormachtig, met hevige wind en zware regen.

Berlijn, 10 november. Officieel: Legergroep Rupprecht: Hevig roffelvuur ging aan Engelse aanvallen vooraf, die ten noordoosten van Poelkapelle, na het aanbreeken van de dag, begonnen.

De aanvallen werden in gevechten van man tegen man afgeslagen.

Langs de IJzer en van het Houthulsterbos tot Zandvoorde groeide de actie der artillerie 's middags tot grote hevigheid aan.

Havre, 10 november. De Belgische regering heeft berichten ontvangen, die bevestigen, dat de Duitse overheid in België zich bezig houdt met de voorbereiding van een raad voor Wallonië, overeenkomend met de Raad van Vlaanderen. De Duitse overheid beoogt een nationaal Waals congres te doen samenkomen, ten einde dat een besluit te laten nemen, waarbij de bestuurlijke scheiding in België wordt goedgekeurd. De Belgische regering vraakt deze kunstgrepen, die er op uit zijn verdeeldheid te zaaien in het land.

De Toorts verneemt, dat er reeds 260 studenten aan de Vlaamse Hogeschool te Gent zijn ingeschreven, hoewel er nog slechts in de eerste twee jaargangen colleges worden gegeven.

Het Belgisch onderwijs en het Belgisch kunstbeheer gedurende de oorlog.

Men schrijft ons;

Wat zo'n uitgeweken regering – de Duitsers noemden haar eens een voortvluchtige regering, wat niet heel aardig is: ze moest zich toch niet gevangen laten nemen? – nog voor het onderwijs en het beheer van wetenschap en kunst te doen heeft, men zou het zich moeilijk kunnen indenken, als niet honderdduizenden Belgen met haar mee uitgeweken waren.

Uit verklaringen, opgevangen uit de mond van de heer P. Poulet, Belgisch minister van wetenschappen en kunsten, blijkt dat er weldra heel veel te verrichten was voor iemand, die het aan doortastend initiatief niet ontbreekt. In de eerste plaats zag men in dat, naarmate de oorlog langer duurde, zorg moest gedragen worden voor het onderwijs van de duizenden Belgische kinderen. Weliswaar hadden Frankrijk en Engeland en de neutrale landen, waaronder Nederland vooraan, hun scholen toegankelijk gesteld voor de kinderen der Belgische vluchtelingen, en werd van die gulle gastvrijheid ruimschoots gebruik gemaakt. Waar echter vele vluchtelingen samen verblijven, was het wenselijk scholen op te richten, waar het Belgisch programma gevolgd wordt, en het onderwijs gegeven in de moedertaal van de kinderen. In Nederland heeft de centrale commissie daartoe veel bijgedragen. Deze werd aangesteld door de Nederlandse regering. In Frankrijk en in Engeland hebben de Belgische vluchtelingencomités zich daar bijzonder voor ingespannen met de hulp van de Franse en de Engelse regeringen. In de meeste plaatsen werden echter de zwaarste lasten gedragen door het Belgisch departement.

In het geheel zijn nu in het buitenland 901 lagere klassen, waar Belgisch onderwijs gegeven wordt, met een bevolking van 26.000 leerlingen. Men richtte ook het onderwijs achter het front opnieuw in, en wel in aansluiting met de nieuwe wet op het verplichte onderwijs: er zijn daar 70 scholen, met 165 klassen en 7675 leerlingen. Verder draagt men zorg voor het onderwijs van de

soldaten: door officieren, aalmoezeniers en brankardiers-onderwijzers worden voor de soldaten 250 aanvullingsleergangen gegeven aan het front en achter de strijdlinie.

In Nederland werden acht athenea en colleges opgericht, waar het hoger middelbaar onderwijs naar het Belgisch programma gegeven wordt. Insgelijks in Engeland.

Voor de soldaten, die hun studies aan kweekscholen en inrichtingen van middelbaar onderwijs onderbraken om zich te laten inlijven, heeft de minister speciale commissies naar wettelijke voorschriften aangesteld, die uitgangsexamens mogen afnemen. Voornamelijk voor het front ook is een school voor taalleergangen per briefwisseling tot stand gekomen, waarvan ongeveer 7000 officieren en soldaten profiteren.

De directie van het hoger onderwijs heeft een speciale dienst ingesteld voor het verzamelen van een oorlogsarchief. Deze verzamelt alle drukwerk, dat betrekking heeft op de oorlog, speciaal in verband met België. Deze verzameling is in de eerste plaats bestemd voor de Koninklijke Bibliotheek te Brussel en zal ook, zoveel mogelijk, de bibliotheken van de universiteiten voorzien. In Engeland alleen reeds heeft men 2687 werken verzameld, die samen 3177 boeken en brochures uitmaken, 75 tijdschriften, 12 collecties van dagbladen, 350 platen. In alle landen, ook in de neutrale landen, heeft deze dienst vertakkingen, en in Amerika alleen reeds heeft staatsminister de Sadeleer niet minder dan 3000 documenten verzameld.

Zeer bedrijvig was het beheer van schone kunsten. Het heeft zorg gedragen voor het doen waarden van de moderne kunst in het buitenland door het inrichten van concerten en van tentoonstellingen van schilderijen en beeldhouwwerk. Een groot

aantal artiesten is uitgeweken, en ze blijven werkzaam. Bovendien was bij het uitbreken van de oorlog veel Belgisch werk in buitenlandse exposities. Zodat er een voorraad van kunstwerken kon verzameld worden, waaruit ruim te putten was, om in vele landen tentoonstellingen in te richten. De verkoop van de werken bracht niet minder dan een miljoen frank op, waarvan men 100.000 frank heeft kunnen overmaken aan de artiesten, die in het bezette gebied gebleven waren.

Verder heeft men er zorg voor gedragen, dat 600 soldaten, die kunstenaars zijn of inrichtingen voor kunstonderwijs bezochten, het nodige kregen om hun kunstvak te blijven uitoefenen.

Deze dienst heeft bovendien een speciale missie belast met het verzamelen van alle oude en moderne kunstschaten in de streek van de IJzer. Het beste van deze verzameling wordt in het Petit Palais te Parijs tentoongesteld. Deze missie heeft ook reeds al de gebouwen met historische of kunstwaarde in het gebied, dat van het bombardement van het vijandelijk geschut te lijden heeft, opgemeten, opdat men, na de oorlog, die monumenten zou kunnen restaureren of weer opbouwen.

Uit een artikel van J. Hoste jr. in Vrij België:

... Alvorens het tot een vredescongres komt, moet het toch mogelijk zijn, dat de Belgische regering zelf, uit eigen initiatief, aan het vraagstuk der talen in België een oplossing zou verzekeren die aan de pogingen om deze kwestie bij de vredesonderhandelingen te berde te brengen de weg afsnijdt en met woord en daad bewijst, dat zij de nieuwe tijd geheel begrijpt. Sinds maand en dag slaan wij op dit aambeeld. We vragen niet wat een grondwettelijke regering niet kan verklaren. De cultuurautonomie voor Vlaanderen betekent: van regeringswege uit voor de Vlamingen, Vlaams in het onderwijs, het

bestuur, het leger en het gerecht, zoals het traditioneel programma van de Vlaamse Beweging zulks meebrengt. De toetssteen van de nieuwe gezindheid was, zoals wij destijds lieten uitschijnen, een duidelijke verklaring inzake vervlaamsing van de Vlaamse universiteit. Thans komt het er op aan – en ook hierop werd sinds lang gewezen – de hoofdgedachten van het programma te belijden, dat aan de oude leuze beantwoordt: “In Vlaanderen Vlaams!” en er ronduit voor uit te komen, dat de regering in een vrij geworden land het parlement op de weg van het Vlaamse rechtsherstel wil voorgaan.

Men mag niet beweren, dat de kern van dit programma aan de verantwoordelijke leiders van onze politiek niet bekend is. Deze onwetendheid zou slechts een zwaar verzuim zijn, dat regelrecht in botsing komt met de oude spreuk: “gouverner c’est prévoir”. Die verantwoordelijke leiders hebben tot plicht – en duizenden feiten zijn hen daaraan komen herinneren – zich in de drang naar zelfstandigheid der Vlamingen in te denken, zelfs indien hun gemoed hen niet in staat stelt spontaan te begrijpen wat in het hart van elke Vlaming laait. Alle Vlamingen willen Vlaams in het onderwijs, het bestuur, het leger en het gerecht. Een helderziend politiek beleid past zich daarbij aan, en heeft de moed te getuigen dat het ernst is met de ingrijpende hervormingen, die de zegepraal van het Vlaamse ideaal moeten waarborgen in zoverre de staat op het volksleven invloed kan uitoefenen. Ook Vlaanderen heeft recht op een nieuwe koers, die breed en mild wordt ingezet. Dat kan niet genoeg herhaald worden. Vlaanderen begrijpen, liefhebben en opvoeren tot hoger leven met ruime blik en warm kloppend hart, dat is niet alleen werken tot heil van Vlaanderen, maar ook tot heil van België en van het nieuwe Europa.

Men meldt ons uit Oostburg:

Gisteravond, tussen tien en elf uur, kon men hier een tot vijfmaal herhaalde bomaanval uit vliegtuigen waarnemen in de richting van Brugge. Ze werden door de Duitsers hevig beschoten.

's Namiddags had men een 15-tal vliegtuigen gezien, komende uit het zuiden en gaande in zuidwestelijke richting.